

דברי הספד על הרבנית הלן בוצקו ע"ה

אני מתנצלת בפניכם שאקריא את דברי כי אני מרוגשת ומתרגשת. אתכם הסליחה.

אמא ע"ה זכתה לאריכות ימים ועד סוף ימיה הייתה בצלילות הדעת ברוך ה'. היא הייתה מעורה בכל, התעניינה בכל הקורה את ילדיה, נכדיה וניניה, וכך גם בפוליטיקה ובחדשות, והרבתה לקרוא כי היה לה צימאון לדעת. גם נכדיה וגם הנינים אהבו לבקרה. בעיניהם, וכן בעיני רוחה, היא לא הייתה זקנה, כי אם רוח צעירה פעמה בה.

נראה לי שהעדנה שהייתה בה נבעה משלשה דברים, שלש נקודות.

1. אהבתה לתורה ולימוד תורה

2. העין הטובה שבה

3. רצון הנתינה הבלתי פוסקת שלה, חלומותיה לעתיד לעשייה נוספת

הנקודה הראשונה: אהבתה לתורה

אחרי שפפא נפטר, אנחנו הילדים קנינו לאמא מחשב. ובגיל 89 היא למדה איך להשתמש בו. היה לה אימייל, ויכלה לראות תוצאות הבדיקות בו. אך החשוב ביותר, יכלה לראות שיעורי תורה במחשב. כמה פעמים נכנסה אלינו לדירה, כולה התלהבות. "הדרה, את מוכרחה לראות את השיעור של הרב דינוביץ' על הפרשה He was brilliant!" ואם ראיתי (הייתי צריכה לראות, כי שאלה "נו ראית כבר?") יכולנו לדסקס על תוכנו. בלימוד, כפי שלימדה את בנה, את בעלי, כשהיה קטן, כך למדה חברותא עם בתי אילת השחר – למדו שמונה פרקים לרמב"ם, ואחרי כל שיעור היא הקלידה במחשב את מה שלמדו שהיא סיכמה בזמן השיעור, ואז הוציאו חוברת על לימודם. וכן למדו ספרי נביאים, ורצתה להבין עד עומקם של דברים. אם למדו ספרי חגי וזכריה, הייתה צריכה לדעת מה שהייתה באותה תקופה לכן קראה ספרי היסטוריה על תקופת בית שני כדי

להבין את הרקע לנבואות. וכן למדה חברותא עם הנינה שלה, הנכדה שלי, מרים, פרשיות שלמות עם רש"י בספרים של בעלי בפירושו על רש"י. לימוד התורה לא קישר אותה לנותן התורה שהוא א-ל חי וקיים, בלבד, אלא לימוד תורת הנצח, והעמל בה, הקשר עם דורות הבאים, עם הבן, הנכדה, הנינה, נתן לה לחלוחית ועדנה - ממד הנצח - זה קשר הדורו ממעמד הר סיני עד דור האחרון.

הנקודה השנייה: העין הטובה שלה - חוסר העברת שבט הביקורת

אמירת דברים בדרך עדינה, כדי לא לפגוע.

היות וגרנו תחת אותה קורת גג במשך 13 שנה, זכיתי לבלות שעות על גבי שעות במחיצתה של אמא. הרבה הרבה דיברנו יחד. *De tout et du rien* היא סיפרה לי על תקופות שונות בחייה, על הילדות שלה באנגליה, תקופת המלחמה (מלחמת העולם השנייה) וכן הסיפור האגדי של פגישתה עם גרמפפא, תחילת נישואיה - השינוי האדיר מהחיים התוססים בלונדון וההעברה והסתגלות לחיים בעיירה קטנה ב *Clarens* בשוויץ. ולפעמים בשינוי המקום, החברה, ובמנטאליות דברים קרו לה שהיו פוגעניים. והייתה מספרת ואחר כך אומרת, כאילו לעצמה, יכולתי לכעוס ולעשות מזה סיפור, אך לא עשיתי. וראיתי שזו אישה שאינה שומרת בליבה טינה, לא מסתכלת אחורה, אלא עיניה צופות לעתיד.

אומרים על אשתו של לוט, שהיא הסתכלה אחורנית ונהייתה לנציב מלח. מה המשמעות? מה פשר הדבר? אדם המסתכל אחורנית, חי בעבר, בכאב של מה שהיה. הוא נשאר שם. זו המשמעות שהפכה לנציב מלח. הרי המלח הוא גורם משמר. היא, לעומת זה, ההסתכלות שלה הייתה לעתיד. אפילו כשבעלה האהוב, הרב משה זצ"ל, נפטר והיה לה מאד קשה, כשאנשים שאלו אותה "מה שלומך?" היא הייתה עונה: "I'm continuing" - אני ממשיכה. צריכים לצעוד קדימה.

"וראה בטוב ירושלים. וראה בנים לבניך שלום על ישראל" - בהסתכלות של ראיית הטוב שבכל אחד ואחד, היא זכתה לחיים והמשכיות.

הנקודה השלישית: תכונת הנתינה לזולת. חלומות לעתיד לעשייה נוספת

אמא לא התרכזה בעצמה. ההסתכלות שלה הייתה מחוצה לה, איך אפשר לעזור לזולת. כוח הנתינה. כך היא טיפלה ב"קרן ינאי", וב"ProLeysin" קרן שיסדה חמותה, הרבנית רבקה בוצ'קו לבית שטרנבוך, למען עזרה לחולי שחפת, וכן קרן צדקה נוספת שטיפלה משך שנים יחד עם המחותרת שלה הגברת חנה שרשבסקי, שתיבדל לחיים ארוכים, לעזרת נזקקים. כמה זמן לקחה כדי להתעניין לקבל פרטים בנוגע למשפחות כדי לעזור להם בדיוק במה שנצרך להם. את הכל עשתה בצורה הטבעית ביותר בפשטות ובצניעות, בלי זרקורים, לעזור למי שצריך במה שזקוק.

אפילו בחדשי חייה האחרונים, כשהייתה זקוקה לשהות אדם אתה סביב השעון, ונאלצנו לקחת עזרה בנוסף למשפחה שנרתמה בגאון למשימה, היה לה חשוב לדעת שהאנשים ששילמנו להם עבור השעות שהיו אתה, הם גם יִהְיוּ מזה שהם אתה, שזה יעזור להם לפרנסה, שהם גם "מרוויחים" מזה, וזה גם לטובתם. אדם אחר היה יכול לחשוב, "כמה כסף צריך לשלם..", אך ההסתכלות של אמא הייתה שכך היא גם נותנת, ולא רק מקבלת. היא עוזרת לאלו שצריכים את הפרנסה.

כוח זה היא שאבה מנותן הכל - ה', שהוא היטיב, הוא מיטיב, הוא ייטיב לעולם. בהיותה מחוברת לא-ל חי וקיים, נותן הכל, וְדַבְּקָה בו בדרכו של הנתינה, קיבלה חיות. וכך סיפרה לי בשבת ששהינו אתה בבית חולים כחודש לפני פטירתה, שיש לה תכניות - היא רוצה לכתוב ספר על יחסי אנוש. יחסים בין אדם לחברו. שכל אדם הוא שונה. וסיפרה על חלומה, את רצונה לארגן מסיבת הודיה גדולה כשתצא מבית חולים ותרגיש יותר טוב. משהו גדול. בשביל כל הנכדים והנינים. עם דברי תורה, עם מתנפחים בשביל הנינים, ואוכל. אולי כמה מהנכדים ינגנו. היא אפילו שאלה את שאול דוד אם ירשה לה להשתמש בחדר גדול בישיבה כדי לעשות בו את המסיבה הזאת. "שאי סביב עיניך וראי כולם נקבצו באו לך, בניך מרחוק יבואו, ובנותיך על צד תִּאֲמַנָה:" (יש' ס', ד') לא זכינו שתעשי אֶת אֶת מסיבת ההודיה, אך באנו היום כולנו לכבודך, אמא.

אסיים בשתי נקודות קצרות בנוגע לירושה שאת משאירה לנו. אי אפשר לסיים בלי להזכיר את אבא, את גרמפפא. אמא אַת היית בשבילו "עזר כנגדו" במלוא מובן המילה. הטיפול המסור אין קץ שלך העומדת לימינו של אבא בכל חייו, ודאי נתנו לו להאריך ימים כל כך הרבה שנים. יום יום, יום יום, שתי ארוחות חמות לבשל כדי שיאכל בריא וטעים. עזבת את אנגליה היכן שהיית סגן מנהלת, מורה למתמטיקה מעולה שדיברו עליה גדולות. עזבת קריירה מבטיחה לבוא ל Clarens, עיירה קטנה בלי חיים חברתיים תוססים כפי שהיית רגילה בלונדון. ונהיית לאשה, עקרת הבית, עם עבודות מאד חלקיות כי נרתמת למשימה לגדל ילדיך בגלות להיות יהודים נאמנים לצד בעלך ולעזור לו בכל מה שצריך בישיבה - אם לפקח על צוות התחזוקה, אם להכין תפריטים מגוונים לבחורי הישיבה, ואם לקבל את הבחורים לעונג שבת כל שבת על שולחןך. התכונות העילאיות שלך תמיד היו לך, ומאור פניך ליוו כל אחד שהגיע אליך, אך ראית את עיקר תפקידך לטפל ולעזור לבעלך. הירושה שאת משאירה לנו היא אותה הרמוניה בזוגיות שזכיתם לה, באהבה ששרתה ביניכם, בטבעיות, כפי שאומרים "זכו שכינה ביניהם". תמיד אמרת לי שאת לא מבינה איך לבתך נעמי יש כל כך הרבה עבודה כמטפלת זוגית. Enfin מה כל כך קשה שאנשים, בעל ואשה, יסתדרו ביניהם!?! תושבי כוכב יעקב עוד זוכרים איך שאבא היה מחכה לך בערבי שני בתחנת האוטובוס שתחזרי מהשיעור שלך, ואיך היה קונה לך במכולת כל יום שישי פרחים לכבוד שבת. יהי רצון שנשכיל ללמוד מכם גם בנקודה הזאת.

אסיים בנקודה אחרונה מקטע מהגמרא שאַת, אמא, הבאת כמה פעמים באירועים שונים במשפחה בדבר תורה שלך. הקטע (מסכת יבמות דף ק"ג ע"ב , קי"ד ע"א) אומר ר' יצחק בר ביסנה פעם איבד את מפתחות בית המדרש ברשות הרבים. ובשבת לא יכלו לפתוח את בית המדרש. חיפשו בכל מקום ולא יכלו למצוא אותם. לא ידעו מה לעשות. לא יוכלו להיכנס לבית המדרש. כשפגש ר' יצחק בר ביסנה את רב פדת, הלה נתן לו רעיון איך יוכלו לפתוח את בית המדרש. תמצא ילדים קטנים וילדות קטנות ותקח אותם למקום בו הלכו לאיבוד המפתחות. הם ודאי ימצאו אותם ויחזירו אותם למקום. לא אכנס לסוגיה ההלכתית כאן, כפי שאמא גם לא התייחסה אליה. אך כל פעם שסיפרה

את הגמרא, עיניה נדלקו ונצצו. והייתה שואלת: "ומה נוכל לעשות כי בית המדרש נעול? מי ימצא את המפתחות? ומי בסוף מצא את המפתחות? ילד קטן מצא אותם. וכך יוכלו שוב לפתוח את דלתות בית המדרש וללמוד". מה משמעות הסיפור? הרי אנחנו חיים את חיינו, לומדים תורה ומקיימים את המצוות. אך איך נדע אם מה שלמדנו וקיימנו, אם לזה יהיה המשך? מי יוכל להבטיח לנו שלזה יהיה קיום? מה העירבון שבית המדרש יישאר פתוח לתמיד? התשובה היא שהמפתח להמשכיות לימוד התורה וקיום המצוות מסורה בידי דור החדש, בצאצאים של אמא שלנו, בידי בנינו ובידי בני בנינו.

היום אנחנו כולנו יתומים מאמא, ממאור פניה ומהליכותיה. החיסרון מאד גדול. הקשה ביותר הוא שנבצר מאתנו לקיים מצוות כיבוד אם. אך כפי שהסבא מסביר במאמרו על ה"קדיש", "בְּרִיָּה מְזַכָּה אֲבִי" הילדים מזכים את ההורים. אמנם, האדם הולך לבית עולמו, אמא כבר לא אתנו - אך נשמתה קשורה אלינו. כל מצווה, כל לימוד תורה, מעשה חסד, ונתינת צדקה שאנחנו עושים, מזכים לה ונותנים לה עוד עילוי נשמה ועוד עילוי נשמה. והיא ודאי יושבת קרוב לכסא הכבוד. נמשיך אנחנו להוסיף לה ממצוותינו. אנחנו, צאצאיה, המשכיות הדורות, העירבון לשמור את דלתות בית המדרש פתוחות ולשמור את נצחיות התורה.

תהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

הכותבת בדמע,

הדרה